

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potocnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIII.

Celovec, petek, 12. december 1958

Štev. 50 (866)

Z občnega zbora Zveze slovenskih zadrug:

Le močno razvito zadružništvo

more biti hrbtnica naše gospodarske neodvisnosti in temelj našega obstanka na naši zemlji

Predsednik Zveze slovenskih zadrug Floro Lapuš je v ponedeljek, dne 8. decembra lahko z veseljem ugotovil živahno zanimanje zadružnih funkcionarjev naših zadrug, kakor kmetijskih, blagovnih, živinorejskih, lesnih in drugih za napredek in razvoj zadružništva, ki so prišli na občni zbor centralne organizacije. Zadovoljivo število udeležencev je bilo dokaz zanimanja za zadružništvo ter dokumentacija zavesti važnosti zadružne dejavnosti in ideje zadružne samopomoči. Nakazal je primere, da zavzema smisel za kmetijsko zadružništvo vedno večji obseg in razmah, kar je posebno vidno pri zadrugah na Zgornjem in Nižjem Avstrijskem, kjer si kmetijsko zadružništvo osvaja in obvladuje tudi kmečko nakupno in prodajalno trgovino. Takšen razvoj naj nam bo pobuda za posnemanje. Če smo tudi gospodarsko manjši in šibkejši, moramo z združenimi močmi doseči lepe uspehe, je dejal, pogoj pa je, da se bomo izključno in stalno posluževali svojih zadružnih ustanov. S tem bomo tudi največ prispevali za našo obrambo na svoji zemlji.

Poročilo za upravni odbor Zveze je podal poslevoedeči podpredsednik dr. Mirt Zwitter, ki je v temperamentnem govoru nanizal zanimive podatke o razvoju našega zadružništva po obnovi po nacističnem razdeljanju. Očrtal je napredek in tudi krivde naših lastnih hib ter nakazal koristna napotila za še uspešnejše delo. Iz poročila je bilo slišati, da je v Zvezi slovenskih zadrug včlanjenih 32 hranilnic in posojilnic, 11 kmečko-gospodarskih zadrug, 5 živinorejskih zadrug, Južnokoroška gospodarska zadruga v kateri sta vključeni dve lesni zadrugi, in zavarovalno društvo v Selah. Dnevno posluje 7 hranilnic in posojilnic, 16 jih posluje vsako nedeljo, 8 pa priložnostno. Med kmečko-gospodarskimi zadrugami poslujejo 4 dnevno, 5 po večkrat na teden, 2 pa nimata razvite prave dejavnosti. Skupno je 21 blagovnih poslovalnic, ker se nekatere hranilnice in posojilnice bavijo tudi z blagovnim prometom. Živinorejske zadruge, med katerimi vidno delujeta le dve, so usmerjene bolj kot pašniške zadruge ter doslej še niso izčrpale zastavljenih nalog za prosih denosnega živinorejstva. Zavarovalno društvo v Selah ima idealen in koristen pomen v tem, da si člani v primeru požarne nesreče pomagajo medsebojno z raznimi uslužnostmi, kakor s prevozom gradbenega materiala, darili lesa in drugim. Način takšne medsebojne pomoči je priporočati, gojijo ga tudi na Nižnjem Avstrijskem, kjer nalaga denar v skupni fond, iz katerega kmetijstvo spet lahko črpa svoje koristi. Lesno zadružništvo je zaradi privatnih lesnih trgovcev in kupcev zelo riskantno ter je temu poslovanju treba posvečati skrajno previdnost in štedljivost. Denar pa, ki ga izkupijo naši kmetijski obrati za les, ki se nakazuje potom naših kreditnih zavodov, spet lahko koristi kmetijstvu v okolici. Vedno naj bo veljalo pravilo: denar iz kmetijskih virov naj pride spet v prid našim kmetom!

Nadalje smo iz poročila lahko slišali, da je pri naših zadrugah poleg drugih stalno zaposlenih 90 de'avcev in nameščencev. Za napredek našega zadružništva je nuja spretna propaganda, je dejal dr. Mirt in nadaljeval: Najbolj uspešna je ustna od človeka do človeka, zanemarjati pa tudi ne smemo reklame v kinu in

s plakati. Pogosto se ljudje poslužujejo zadrug le tedaj, kadar jim nudijo pomoč in dobroto. Ne zavedajo pa se, da je treba zadrugi tudi dajati, ne pa od nje samo jemati. Le močne zadruge morejo dajati ugodnosti, zato je potrebna koncentracija vseh denarnih prihrankov v naših denarnih zavodih.

Glede kritike o investicijah za hotel »Korotan« ob Vrbskem jezeru je poslevoedeči podpredsednik dejal, da doslej zaradi tega še nobena posojilnica ni bila prikrasana pri prošnjah za kredite, hotel sam na sebi pa krepi moralno zavest koroških Slovencev po svoji reprezentativno lepi zgradbi in smotrni notranji ureditvi in opremlitvi. Hotel vzbujal samozavest in ponos naše ustvarjalnosti ter je lepo spričevalo sposobnosti mladega domačega arhitekta. Po njegovem vzorcu so uređili po naši zemlji že mnoga gostinska in tujsko-prometna podjetja. Hkrati je hotel tudi zgled in namig našim ljudem, da se s primernimi prostori sami okoriščajo z denosom iz tujskega prometa in je govornik poudaril: Ne prodajamo lenih turističnih točk tujcem in ne dopuščamo, da bi se z lepoto naše zemlje bogatili drugi. Sami moramo vnovčevati naš čist zrak in krasoto prirode!

V zadnji dobi so zgradili s sodelovanjem Zveze slovenskih zadrug ustrezno in lepo krajevno zadružno skladišče na Brnci. Med drugim je v načrtu tudi izgradnja zadružnega in prosvetnega doma v Pliberku. Pri nakupu prostora in kozolca v Pliberku je posebno značilno, kako je oblast našemu prizadevanju nenaklonjena, ko je dve leti zadrževala pristanek za potrdilo kupne pogodbe, čeprav je Zveza kupila prostor od slovenskega lastnika.

Sploh se v zadnjem času ugotavlja pogoštrjena kampanja proti slovenskemu zadružništvu. Občni zbor je odločno protestiral proti zasledovanju in kaznovanju zadružnih poslovođij in funkcionarjev, češ da nimajo dokaza o usposobljenosti ter da prodajo blago, ki ga ne bi smeli. Poslovođje poslujejo že vrsto let brezhibno. Čudno se zdi, da ne bi smeli prodajati predmetov, ki pomenijo danes nepogrešljive kmečke potrebščine. Vendar nihče ne

bo trdil, da na primer električne žarnice ali gumijasti škornji niso nujne kmetijske potrebščine. Če smejo zadruge prodajati petrolej, je pač samoumevno, da spada v času elektrifikacije tudi žarnica k potrebščinam, brez katerih si sodobnega kmetijstva ni mogoče predstavljati. Ali pa bi morda hoteli, da bi po naših domovih še vedno svetili s petrolejkami, kakor bi se bržkone spodobilo v gospodarsko že od nekdanj zapostavljenih krajih.

Zbrani zadružniki so si osvajali iznešene misli in znova utrdili zavest zvestobe zadružništvu, slovenskemu zadružništvu na koroškem, ki ima ugledno tradicijo, saj se lahko opomašamo z najstarejšo zadrugo v Avstriji, hranilnico in posojilnico v Št. Jakobu v Rožu. Sklep je bil, da dvignemo naše zadružništvo na čim večjo višino, da bodo posebno blagovne zadruge s krepkim korakom stopile v novo desetletje svoje dejavnosti ter rasle in se razcvitale. Osnovna zadeva zadružništva pa ostanejo še vedno hranilnice in posojilnice kot zbirališče in izhodišče vsega denarnega prometa na naši vasi. Edino le močno razvito zadružništvo more biti hrtnica naše gospodarske neodvisnosti in temelj našega obstanka na naši zemlji, dedovini naših prednikov. Tega se naši zadružniki zavedajo ter bodo vse bolj gojili zadružno disciplino, širili zadružno zavest, pridobivali nove pristaše in organizirali vse slovenske koroške male in srednje eksistence v veliko, močno in uspešno zadružno družino ter enoto, pri tem pa upoštevali načelo neustrankarske širine.

Računski zaključek za leto 1957, ki ga je prebral in postavke razložil predsednik Lapuš, je pokazal v primeri s prejšnjimi leti lep napredek, vendar še dolgo niso izčrpane vse možnosti za zbiranje vsega razpoložljivega denarja v domačih denarnih zavodih ter dosledno nakupovanje in prodaja v svojih blagovnih zadrugah.

Ob zaključku je bil v zanimivem filmu pokazan ustroj močno razvite zadrug na Zgornjem Avstrijskem.

Zadružniki so se razhajali z novimi koristnimi pobudami in voljo, da posvetijo vse sile razvoju in napredku našega zadružništva.

Januarja spet pogajanja o šolskem vprašanju

Pred enim tednom je na Dunaju zasedal koalicijski odbor obeh vladnih strank in so poleg drugih problemov obravnavali tudi vprašanje koroškega manjšinskega šolstva. Socialisti so ob tej priložnosti izjavili, da zakonskega osnutka o manjšinskem šolstvu, kakor ga je predložilo ministrstvo za pouk, pod nobenim pogojem ne morejo sprejeti, ker je treba najprej s posebnim zakonodajnim ukrepom, kje in kako močna je slovenska manjšina na Koroškem. Odbor je nato imenoval poseben pododbor, ki bo meseca januarja začel pogajanja o manjšinskem šolskem vprašanju.

Vprašanje našega šolstva je bilo tudi predmet razgovorov v okviru proračunske razprave v parlamentu. Poslanec SPÖ dr. Neugebauer je najprej zavnil, da bi akcija za odjavo od slovenskega pouka predstavljala ljudsko glasovanje o šolskem vprašanju, nato pa poudaril, da bo glas Avstrije v manjšinskih vprašanjih upoštevan le v toliko, v koliko ji bo uspelo, zadovoljivo a'i nezadovoljivo rešiti manjšinski problem doma. Za rešitev te naloge pa je predvsem potrebna dobra vo-

lja večine, da hoče do manjšine vzpostaviti mirne odnose in da se zanima, če je manjšina sploh zadovoljna, zato pa mora država odstraniti vse vplive, ki bi zastrupljivali odnose do manjšine. Spregovoril je tudi o vprašanju vindišarjev in dejal, da so le-ti samo iznajdba nacionalističnih krogov, v resnici pa jih ni, kakor tudi ne more biti govora o nevarnosti slovenizacije Koroške. Zato bo treba pri bodočem ugotavljanju manjšine razlikovati le še med Nemci in Slovenci. Dr. Neugebauer je dejal, da je bila južna Koroška že dvakrat v nevarnosti in nočemo, da bi se to ponovilo še tretjič. Zato je treba, da se manjšinsko vprašanje reši pravično in zadovoljivo, ker bo s tem odstranjena tudi nevarnost za domovino.

Bistveno drugače sta govorila poslanka FPÖ dr. Pfeifer in dr. Zechmann, ki sta oba zagovarjala obstoj vindišarjev (ta skupina je vsekakor bolj sorodna Nemcem kot Slovincem, kljub temu pa vindišarji niso Nemci, je dejal dr. Zechmann) ter se sklicevala na izid odjave od slovenskega pouka. Značilna pa je izjava (Nadaljevanje na 8. strani)

10 let

Deklaracije o pravicah človeka

10. decembra 1948 je Generalna skupščina Organizacije združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo o pravicah človeka, s katero je vsem narodom sveta postavila ideal, ki naj ga dosežejo vsa ljudstva v vseh državah ne glede na politične in gospodarske razmere, ne glede na spol, vero, barvo kože.

V tej deklaraciji je najprej izraženo načelo, da priznavanje dostojanstva, svojstvenega vsem članom človeškega rodu, in njihovih enakih in neodtujljivih pravic ustvarja temelje svobode, pravičnosti in miru na svetu. Ugotovljeno je, da je nepriznavanje teh pravic privedlo v svet do najhujših nasilstev, zato je treba človeku zagotoviti vsestranske pravice, da se mu ne bo treba zatekati k uporabi proti nasilju in tiranstvu.

Vse v OZN združene države so se takrat obvezale, da bodo ob sodelovanju z Organizacijo združenih narodov zavarovale splošno in stvarno spoštovanje pravic človeka in temeljnih svobodščin. Kljub temu pa Deklaracija o pravicah človeka do danes še ni postala splošno obvezna in veljaven zakon, ki bi posamezne države tudi pravno vezal, marveč je še vedno ostala instrument, ki države veže le moralno. To seveda ne pomeni, da bi bila deklaracija le list papirja, ki za narode in države ne bi imel nobene praktične vrednosti. Nasprotno, pravice človeka, zajete v tej deklaraciji, so v mnogih državah postale že razumljivo dejstvo, drugod pa se narodi ravno v današnjem času uspešno borijo za svoje svobode in samostojnost, ulatili v Afriki in Aziji, kjer se rušijo temelji kolonializma in se ljudstva vseh barv dvigajo v svetlejšo življenje, v katerem pravice človeka ne bodo več privilegij posameznikov, ampak last vseh.

Treba pa je ugotoviti, da pravica človeka tudi v državah, kjer je enakopravnost vsakogar zajamčena z zakoni, ni vedno spoštovana. Poslejmo samo tako imenovano „klasno deželo svobode“ — Ameriko, kjer je pravica še danes dvojna: ena za bele, druga za črne ljudi. Pa tudi pri nas v Avstriji pravica človeka še ni slavila popolne zmage, čeprav se je Avstrija z državno pogodbo obvezala, da bo tudi manjšinam priznala popolno enakopravnost. Še vedno namreč čakamo, da bodo besede in obljube končno postale tudi dejstvo.

Dan človečanskih pravic so po vsem svetu primerno slavili kot zgodovinski dogodek. Zato je pričakovati, da bo pred desetimi leti razglašena Deklaracija o pravicah človeka kmalu postala dejstvo po vsem svetu, ko bo med narodi in ljudstvi zavladovala res prijateljsko in enakopravno sožitje, kar bo tudi najmočnejše jamstvo za ohranitev miru v svetu.

Tito na obisku v azijsko-afriških deželah

Pretekli teden se je predsednik FLRJ Tito odpravil na dvomesečno uradno potovanje v Indonezijo, Indijo, Burmo, Etiopijo, Združeno arabsko republiko, Ceylon in Sudan ter se tako odzval povabilom. Tito bo v omenjenih državah izmenjal gledišča o vprašanjih, ki zadevajo interese obojestranskega pomena. Ta obisk pa bo brez dvoma utrdil in okreplil vezi med Jugoslavijo in temi izvenblokovskimi deželami. Prijateljski stiki so v zadnjem času prišli že močno do izraza in to ne samo v vnetem razširjanju medsebojnih stikov in sodelovanja, marveč tudi ob podobnem gledanju na krepitve neodvisnosti in na miroljubno mednarodno sodelovanje. Brez dvoma bodo tudi ti Titovi obiski pomenili velik korak naprej na poti uveljavljanja miroljubne koeksistence med državami z različnimi družbenimi ureditvami in k utrditvi miru v svetu.

Kljub težavam je bilo delo uspešno

Kakor smo poročali že v zadnji številki, je v četrtek prejšnjega tedna zasedal v Celovcu občni zbor Slovenske prosvetne zveze. V poročilu o delu SPZ v času od zadnjega občnega zbora leta 1954, ki ga je zelo izčrpno podal dosedanja poslovodja in novi tajnik SPZ Blaž Singer, je bilo uvodoma rečeno, da so bile naloge SPZ v zadnjih letih zelo odgovorne. »Posebej odgovorne prvič zaradi tega, ker pritisk s strani nemških nacionalistov in šovinistov na koroške Slovence v zadnjih letih ni odnehal, temveč le naraščal, drugič pa tudi zaradi tega, ker je tehnična revolucija prav v zadnjih letih z vso silo začela naše podeželje in vnesla med naše ljudstvo nova gledanja in nove oblike in možnosti izživljanja tudi na kulturno-prosvetnem področju.«

Iz poročila je bilo razvidno, da je SPZ v letih 1954 in 1955 dala poseben poudarek manifestaciji

kulturne povezanosti z narodno celoto; takrat so bila posebna številna gostovanja kulturnih skupin iz Slovenije in Primorske, kar je bilo hkrati tudi pionirsko delo na področju kulturne izmenjave med Koroško in srednjo Slovenijo. V zadnjih letih pa se je večalo število domačih prireditelj, na katerih so sodelovale zlasti naše domače skupine, med katerimi je treba posebej poudariti uspešni razvoj naših nevskih zborov.

Zato ni le slučajno, če je po tajniškem poročilu centralni pevovodja SPZ Pavle Kerniak podal še poseben pregled vseh številnih prireditev, ki so bile povezane z nastopi pevskih zborov

ter svoja izvajanja zaključil z besedami: **Pesem je bila in je naše največje bogastvo in koroški Slovenci bomo živeli le tako dolgo, dokler bomo prepevali, dokler bomo ljubili našo prelepo nesem!**

Delo na drugih področjih sicer ni doseglo enakih uspehov, vendar pa je bilo iz poročila razvidno, da se je tudi drugje marsikaj ustvarilo. Mnoga društva so imela lastne prireditve, pri katerih je v tej ali drugi obliki pomagala tudi centrala; SPZ je s pomočjo društev prirejala razne tečaje; obnovljeni so bili tamburaški zbori in deloma opremljeni z novimi instrumenti; društvene knjižnice so prejele lepe zbirke knjig; SPZ je po svojih močeh nudila podporo tudi študentom ter za srednješolsko mladino uredila

Dijaški dom v Celovcu.

Ta dom se v zadnjih letih zaradi začetnih težav, neizkušenosti na tem področju dela in raznih drugih okoliščin žal še ni mogel uveljaviti v taki meri, kot bi bilo zaželeno in potrebno. Po preureditvi in pod novim večjim vodstvom pa smo lahko prepričani, da se bo dom, ki je moderno urejen in tudi mladini za razmeroma nizko vzdrževalno prijetno bivanje ter vse možnosti za študij, v bodoče dobro razvijal.

SPZ je tudi zadnja leta prirejela tradi-

cionalni Slovenski ples, ki že slovi kot ena najboljših tovrstnih družabnih prireditev v Celovcu. Pred dvema leti je SPZ poskusila delati tudi z modernim sredstvom potujočega kina, ki pa ga je morala lani zaradi težav pri dobavi primernih dobrih filmov ter vsled previsokih denarnih potreb vsaj začasno v tej obliki opustiti.

Pregled dela SPZ ne bi bil popoln, če ne bi omenili tudi

založniške dejavnosti;

v teh letih je SPZ založila in izdala v posebni knjižici zanimivo znanstveno razpravo Loizeta Udetja »Teorija o vindišarjih — Wintische« ter pregled slovenske slovnice »Slovenski jezik« prof. dr. Mirka Rupla; knjiško je prosvetno ministrstvo odobrilo kot učno knjiško na srečnih in glavnih šolah. Poleg tega pa je SPZ vsako leto izdala Koledar slovenske Koroške ter posredovala našemu človeku po zelo nizki ceni bogato knjižno zbirko.

Posebnega pomena je delo, ki ga je SPZ opravila v okviru borbe koroških Slovencev za priznanje pravic in enakopravnosti, ki so nam zaimčene po državni pogodbi. V tej zvezi je napravila vrsto vlog na pristojna mesta in tolačila zahteve koroških Slovencev zlasti na šolskem in kulturno-prosvetnem področju; poleg tega

pa je vedno spet opozarjala vse naše ljudstvo, naj se v tej odločilni borbi tesno oklene naših narodnih organizacij, kajti »tako SPZ in včlanjena društva, kakor tudi posamezniki, ki je sposoben za prosvetno delo, pa če je to kmet, delavec ali inteligent, ima eno nam vsem skupno dolžnost: Braniti naš jezik, braniti našo zemljo in braniti našega človeka pred potujočevanji!«

Po poročilih se je razvila živahna diskusija, v kateri so zastopniki posameznih društev nakazali svoje

posebne krajevne težave,

katero v mnogih krajih skoraj popolnoma onemogočajo plodno kulturno-prosvetno udeleževanje. Slišati je bilo tudi kritike na račun vodstva SPZ, tako stvarne in konstruktivne, pa tudi take, ki ni izhajala iz stvarnih pogledov na dejanski položaj. Občni zbor je nato sprejel nova pravila, ki bodo omogočila še boljši razvoj kulturno-prosvetne dejavnosti med koroškimi Slovenci, ter izvolil novo vodstvo, v imenu katerega je predsednik dr. Franci Zwitter zagotovil, da se bo tudi v bodoče na čelu osrednje kulturne organizacije koroških Slovencev z vsemi silami zavzemalo za obstoj in razvoj ter enakopravno življenje slovenskega ljudstva na Koroškem.

10-letni jubilej celovških madrigalistov

V okviru slavnostnega koncerta, ki se ga je udeležilo množično občinstvo, je praznoval v ponedeljek celovški madrigalni zbor svoj desetletni jubilej. Zatem, ko je ustanovil pred desetimi leti prof. Günther Mittergradnegger v Celovcu pevski zbor, ki je sprva imel bolj namen predvajati narodne pesmi, se je kvaliteta zbora iz leta v leto večala. Zbor je končno začel v prvi vrsti predvajati madrigale in s tem dosegel tako umetniško stopnjo, da se danes uvršča med najboljše madrigalne zборе v Evropi.

Prvi uspeh so madrigalisti zabeležili leta 1950, ko so na tekmovanju na Dunaju od 74 zborov dobili največ točk. Temu uspehu so sledila prva gostovanja v inozemstvu. Tudi v inozemstvu je zbor be-

ležil lepe uspehe. Tako je leta 1954 zbor dobil prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju zborov v Arezzu. Nagrade je zbor prejel tudi na mednarodnih pevskih tekmovanjih v Llangollenu v Walesu leta 1953 in 1955. Celovški madrigalni zbor pa je z velikim uspehom gostoval tudi v Ljubljani. Letos je sodeloval tudi na VI. Ljubljanskem festivalu, kjer je množično občinstvo z navdušenjem sledilo umetniškemu izvajanju pevcev.

Ponovno je madrigalni zbor dokazal svojo kvaliteto in potrdil, da upravičeno uživa slavo enega najboljših zborov v Evropi, z jubilejnim koncertom pred domačo publiko v Celovcu. Ob jubileju je dirigent, duša zbora, Günther Mittergradnegger sprejel številne čestitke iz domovine in inozemstva.

„Kolo“ osvaja srca ljubiteljev narodnih plesov

Skoraj ves svet že pozna ime jugoslovanskega ansambla narodnih plesov »Kolo«, ki je na številnih turnejah po tujih državah in kontinentih osvaja srca ljubiteljev narodnih pesmi in plesov. Trenutno se »Kolo« mudi na turneji na Poljskem. Svoj prvi koncert je ansambel imel v Varšavi, kjer je 2500 gledalcev navdušeno sledilo izvajanjem od vseh potankosti izurjenega plesnega ansambla. Nastop umetnikov pa so tudi poljski časniki zelo dobro ocenili. Neki list je med drugim zapisal, da je ljudem zastajala sapa, ko je

ansambel zaplesal Šoksko kolo, ki so ga člani ansambla zaplesali z absolutno, naravnost neverjetno preciznostjo. List zaključuje, da je ves program, ki ga »Kolo« izvaja poln življenja in temperamenta, je neposreden in svež, pri tem pa izraža umetnost najvišje stopnje. Vse kakor je to laskavo za mlade ljudi, ki so si zadali nalogo posredovati občinstvu doma in v tujini pristno jugoslovansko ljudsko umetnost. Lepo bi bilo tudi pri nas videti take umetnike ter slediti njihovim umetniškim izvajanjem.

Kako dolgo bomo še čakali?

Sestavni del avstrijske Državne pogodbe z dne 15. maja 1955, ki je dne 30. junija 1955 tudi formalno začela veljati, je člen 7, kateri vsebuje določila o zaščiti slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji in se glasi:

§ 1. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.

§ 2. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvaške šole.

§ 3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščен kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.

§ 4. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.

§ 5. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

Na podlagi teh določil je bila do sedaj ustanovljena edino le Državna realna gimnazija za Slovence v Celovcu.

Vsa ostala določila so do danes ostala neuresničena! Koroški Slovenci vprašujemo: Kako dolgo bomo še čakali?

„Martin Krpan“ bo film

Po Levstikovi povesti »Martin Krpan« bo slovensko filmsko podjetje »Triglav« posnelo film. V ta namen je književnik Matej Bor predelal klasično povest v filmski scenarij. Pri tem sta sodelovala Anuša Sodnikova in Jože Gale. Delno se scenarij točno drži Levstikove poti, delno pa gre scenarij tudi svojo pot. V znano povest vpleta nove like, nove prizore, ki pa jih skuša uglasiti v isti ritmu z Levstikovo kleno besedo.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

V isto smer kažejo tudi določila Posebnega Statuta za Trentino — Tiroler Etschland z dne 26. 2. 1948 ter ostalih zakonov, ki se nanašajo ali upoštevajo zaščito narodnostnih manjšin na Avtonomnem področju in v bozenski pokrajini. Drugi člen Posebnega Statuta vsebuje samo splošno priznanje enakopravnosti vsem državljanom, neglede, kateri jezikovni skupini pripadajo ter zavarovanje njihove narodnostne in kulturne samobiti. Tudi v členu 15, ki obravnava pouk v otroških vrtcih, osnovnih šolah, nadaljevalnih šolah, srednjih šolah, strokovnih šolah, umetnostnih akademijah in učiteljskih pokrajin Bozen ter organizacijo in upravo teh šol, so upoštevane samo pravice Nemcev in Italijanov. Pravtako malo upošteva ladinško narodnostno skupino člen 24, ki obravnava organizacijo Regionalnega sveta, ne člen 30, ki se nanaša na Regionalni odbor, ne člen 43, ki določa udeležbo narodnosti v deželni zbor pokrajine Bozen, ne člen 44, ki vsebuje sestav pokrajinske vlade. Člena 50 in 51, ki določata jezik Uradnega lista Avtonomnega področja ter objavo državnih zakonov in

dekretov, istotako ne upoštevata ladinščine. Ladinci niso upoštevani pri zastopstvih v javnih korporacijah (člen 54), ne glede občinskih razsodnikov (člen 79), niti ni ladinščina priznana pri uradih pokrajine ali Avtonomnega področja, ne v Regionalnem svetu, ne v deželni zbor pokrajine Bozen, ne v občinskih zastopstvih. Povsod vlada izključno italijanski državni jezik in nemščina (Členi 11 lit. 3, 84, 85, 86 in 96).

Edino člen 87 Posebnega Statuta vsebuje naslednje določbe: »Pouk v ladinškem jeziku se zaimači v ljudskih šolah krajev, v katerih se govori ladinški.«

Pokrajine in občine morajo pravtako spoštovati krajevne označbe, kulturo in izročila ladinškega ljudstva.

Očitno torej jako medla zaščitna določba, ki v dejanskem izvajanju dopušča najširšo razlago, seveda v korist močnejšega in na škodo manjšine. Po dobri preizkušeni praksi, ki jo imajo za raznarodovanje avstrijski Nemci, pomeni prvi odstavek kvečjemu upoštevanje ladinškega domačega narečja za uvajanje otrok v nemščino, ki je Ladinem zaradi ozke po-

vezave z Južnimi Tirolci potrebna. Po mnenju nemških nacionalistov mnogo bolj kot italijanski jezik državne večine. Še več: bolj kot ladinščina sama! V tem smislu je vsaj edino mogoče razumeti naslednja izvajanja deželnega glavarja pokrajine Bozen inž. Puppa v Regionalnem svetu: »Govornik je spomnil na to, da po drugi svetovni vojni želji večine ladinških staršev po nemških (podčrtal M. Z.) šolah ni bilo ugodeno. Ta želja je bila izražena zgolj iz gospodarskih razmotiranj. Nasprotno tej želji je država ustvarila nekakšno italijansko-nemško šolo z ladinščino kot posredovalnim jezikom. Ta pa nikakor ne odgovarja resničnim potrebam ljudstva, tudi zaradi tega, ker je mnogo težje, se naučiti nemščine.«¹⁵⁰⁾

To so izvajanja moža, ki ga nemška propaganda ponosno imenuje in našteva kot »predstavnik Ladincev v SVP« ter skuša na ta način dokazovati svojo skrb za ladinško manjšino. Ali rabi koroški slovenski bralec teh »želja staršev«, ki jih iznaša »rojeni Ladin« v službi nemškega nacionalizma, res še pripombo o izredni sorodnosti pojavov na Koroškem? Sistem je za las isti: Jezik domačinov za staje

¹⁵⁰⁾ Pripomba: Primerjaj »Dolomiten« št. 66 z dne 21. 3. 1958, str. 5!

in gozdove — v javnosti pa veljaj izključno gosposki jezik, katerega znanje je potem precej razumljiva »želja« in »tvorba«!

Tudi Dekret predsednika republike št. 574 z dne 30. junija 1951 o izvedbenih določbah k Posebnemu Statutu za Trentino — Tirolsko Poadižje¹⁵¹⁾ ne vsebuje dejanskih zaščitnih določb v korist Ladincev in njihovega jezika, čeprav njegov člen 69 splošno izvaja: »V Statutu upoštevane jezikovne skupine so italijanska, ladinška in nemška.« Vse sledeče konkretne in podrobno navedene jezikovne pravice in zaščitne določbe, ki jih vsebujejo členi 70, 71 in 72 se namreč nanašajo izključno na enakopravnost Nemcev in nemškega jezika. Njih določbe so obvezne. Zato je tembolj značilno, da se edina določba v korist ladinščine, ki jo vsebuje člen 73 dekreta, glasi neobvezno: »V ladinških dolinah se more v izvajanju člena 87 Statuta uporabljati za krajevne označbe, razen italijanskega in nemškega jezika, tudi ladinščina.« (podčrtal M. Z.)

(Se nadaljuje)

¹⁵¹⁾ Pripomba: Bollettino Ufficiale della Regione Trentino-Alto Adige, št. 27 z dne 30. avgusta 1951!

Z našo pesmijo izpričujemo

nezlomljivo življenjsko voljo ter trdno vero v zmago resnice in pravice

S koncerti zadnjo nedeljo ter na praznik v ponedeljek je Slovenska prosvetna zveza praktično zaključila proslavo svojega zlatega jubileja. V dolgi vrsti prireditvev so naši zbori tekom leta obiskali mnoge kraje dvojezičnega ozemlja ter posredovali našemu ljudstvu nepozabne trenutke ob lepih in priljubljenih melodijah slovenske narodne in umetne pesmi. Povsod polne dvorane so bile najlepši dokaz, da je pesem našemu človeku posebno pri srcu, da je petje zanj edinstveno doživetje. Koncerti pa so poleg tega tudi izpričevali nezlomljivo voljo našega naroda do življenja v pravični enakopravnosti, trdno vero v zmago resnice in pravice. Zato je bila na vseh prireditvah tudi odločno postavljena zahteva, da nam končno priznajo pravice, ki so nam bile zaimenčene z državno pogodbo, bila pa je izpričana tudi trdna odločnost, da hočemo na naši zemlji vztrajati kljub vsem krivicam, ker vemo, da je pravica na naši strani in smo zaradi tega lahko uverjeni, da bo ta pravica končno tudi zmagala.

Žvabek

Lepo doživetje je bilo za nas gostovanje radiških pevcev, ki so pod spretnim vodstvom pevovodje Šimeja Wrulicha zapeli vrsto prelepih slovenskih pesmi. Malokdaj zaide v naš kraj, ki je nekako odrezan od ostalih krajev Podjune, kako društvo in poživiti našo narodno zavest, ki je še kljub hudemu pritisku niso uspeli povsem omajati v naših srcih različni nemški »kulturonosi«² s potujčevanjem in odtegotvovanjem mladine.

Ob priliki gostovanja nam je spregovoril tudi tajnik Slovenske prosvetne zveze Blaž Singer, ki se je v svojem govoru spomnil naše kulturne rasti v zadnjih petdesetih letih, odkar smo se na kulturno-prosvetnem področju Slovenci združili v prosvetnih društvih in v SPZ. Orisal je težavno borbo koroških Slovencev v zadnjih desetletjih ter poudaril, da imamo tudi danes še vedno opravka s silami, ki vidi svojo kulturno nalogo v tem, da zlorablja našo mladino zato, da bi z njo gojili nemško kulturo. Pri tem pa spretno izrabljajo socialno in gospodarsko odvisnost našega človeka. Govornik je poudaril, da se raznarodovanje nadaljuje in se je prav v zadnjem času še poudarilo in to je vsega obsojanja vredno, obenem pa je znak kulturne revščine vseh, ki raznarodovanje vršijo.

Za zaključek je govornik poudaril, da mi koroški Slovenci gojimo v naši pesmi in igri ter običajih svojo kulturo in to delo nam je srčna stvar. Preveč spoštujemo kulturne doprinose in izročila svojih prednikov, preveč spoštujemo kulturne stvaritve naroda sosedu in vseh narodov, da bi si šli izposojat nemško mladino ter z njo prirejali slovenske prireditve. Ob polnem spoštovanju kulturnih stvaritev naroda sosedu, smo se držali in se držimo načela: Tujega nočemo, svojega ne damo!

Št. Primož

Zelo smo se razveselili, ko smo zvedeli, da bodo pevci s sončnih Radiš v okviru proslave 50-letnice SPZ nastopili tudi pri nas. Kar težko smo že pričakovali nedelje, ko so pevci dejansko prišli in nastopili pri Voglu. Za pozdrav so jim zapeli pevci našega SPD »Danica«² iz Št. Vida, dobrodošlico pa jim je v imenu društva izrazil Francej Polcar. Navdušeno smo sledili izvajanjem mešanega pevskega zbora in nato pevcem moškega zbora. Priznati moramo, da je pevovodja Šimej Wrulich, ki je izvrstno nastopal tudi kot solist, res odlično pripravil svoje pevce, tako da so nas pesmi, ki smo jih že večkrat slišali, ponovno spet pritegnile in navdušile. Naša želja je, da bi Radišani še kdaj prišli v našo sredo.

Med odmorom nam je spregovoril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je med drugim poudaril, da smo koroški Slovenci že od vsega začetka izrazili lojalnost do Avstrije, da pa prav zaradi tega zahtevamo od države, da nas prizna in nam da po državni pogodbi zaimenčene pravice. Dejal je, da nas hočejo danes šele iskati, da pa so v času nacističnega izseljevanja točno vedeli, kje smo ter nas izseljevali

točno po narodnostni meji od Brda do Labuda. Točno tudi vedo, kje smo, kadar gre za raznarodovanje, saj je samo treba pogledati, kje so razne Südmarmine šole in postojanke ter podružnice ipd. Le kadar je treba priznati naše pravice, nas ne poznajo. Stoletja pa so zanemarjali tudi našo kulturno in gospodarsko izgradnjo. Ob zaključku je govornik še poudaril, da bomo Slovenci kljub pritisku in germanizaciji ostali trdni in se oklenili naše pesmi, ki je dragoceno spričevalo, da tu živimo Slovenci in ne nekaka vindišarska zmes brez lastne kulture in pesmi. Tudi nasilje in umori — spomnil se je župnika Vinka Poljanca, ki so ga šovinisti ubili leta 1938 — nas ne bodo mogli ustrašiti in spraviti od naše pravične borbe za naše pravice.

Št. Jakob

Pravijo, da Rožani posebno radi prepevamo. Nekaj bo že resnice na tem, saj smo tudi v Št. Jakobu vedno imeli lastne pevske zборе, ki so marljivo nastopali doma in drugod. Trenutno je na tem področju žal precejšnje mrtvilo, zato pa smo toliko bolj veseli, če nas obiščejo pevci iz drugih krajev.

Tako je bilo tudi zadnji ponedeljek popoldne, ko so pri Primiku na Reki koncertirali združeni moški in mešani pevski zbori SPD Kotmara vas, SPD Bilčovs in pevski zbor Št. Ilj SPD Loga vas pod vodstvom centralnega zborovodje SPZ Pavleta Kernjaka. Bilo je sicer precej mrzlo, toda na mraz smo pozabili, ko smo poslušali dovršeno podane melodije, ki so se razlegale po polni dvorani.

Med odmorom je zbranimu občinstvu spregovoril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter in se kratko dotaknil tudi vprašanj v zvezi s členom 7 državne pogodbe, ter med drugim dejal: **Vedno so točno vedeli, kje smo koroški Slovenci, kadar je šlo za zapostavljanje in preganjanje našega človeka. Zdaj naenkrat, ko bi morali dati zagotovljene nam pravice, pa nas nočejo več poznati. Zdaj nas hočejo šele ugotavljati, toda povemo jim, da tako ugotavljanje ni potrebno, če pa ga res hočejo izvesti, potem vemo, da bodo ugo-**

tovili samo eno: namreč uspehe germaniziranja ter škodo, ki so nam jo prizadejali in za katero bomo odločno zahtevali popolno odškodnino!

Ko je govoril o zadnjih dogodkih na šolskem področju, je govornik dejal, da nas tudi te krivice ne bodo pritiskale ob tla, kajti rod Miklove Zale je vzdržal že hujšemu pritisku in koroški Slovenci smo skupno z vsem slovenskim narodom branili zapadno kulturo pred Turki z Juga in stali na braniku tudi takrat, ko je zavojevalec prihajal s Severa. V vseh teh hudih časih pa nas je zvesto spremljala naša pesem in narodni pesmi sta se pridružili še pesem iz turških časov ter partizanska pesem. Zato pa je tudi danes pesem tista, ki nas spremlja tako v lepih in veselih trenutkih, kakor tudi v hudih časih!

Brnca

Sicer nam je bil lanske letni nastop združenih pevskih zborov SPZ še dobro v spominu, vendar smo v ponedeljek zvečer spet radi napolnili Prangarjevo dvorano, ko so nas obiskali pevci, ki so popoldne nastopili v Št. Jakobu v Rožu. Spet smo z navdušenjem poslušali naše priljubljene in vedno lepe slovenske pesmi, ki so še posebno lepe takrat, če jih slišimo iz ust dobro izvežbanih pevcev in pevk, ki jih vodi Pavle Kernjak.

Z zanimanjem pa smo sledili tudi izvajanjem tajnika SPZ Blaža Singerja, ki nam je povedal marsikaj zanimivega o kulturnem prizadevanju slovenskega ljudstva na Koroškem ter omenil tudi početje naših narodnih nasprotnikov, ki delajo na tem, da bi nam najprej odtujili mladino, nato pa zadali smrtni udarec koroškim Slovincem sploh.

*

S temi koncerti je SPZ zaključila svoje prireditve na koroških tleh v svojem jubilejnem letu. Zborovodje, pevke in pevci zborov, ki so na njih sodelovali, so s tem izpolnili svojo veliko kulturno-prosvetno nalogo, hkrati pa pokazali lep napredek v kvalitetni rasti našega zborovskega petja. Močno pomlajeni zbori so s svojimi nastopi dokazali, da se lahko po-

stavijo v eno vrsto z najboljšimi zbori v naši deželi in državi. To je prepričanje tisočev poslušalcev, ki so v zadnjih tednih in mesecih polnili dvorane širom naše zemlje ter izpričevali ljubezen in zvestobo do naše govornice in naše vedno lepe pesmi. To pa je bilo hkrati tudi najlepše priznanje vsem sodelujočim!

Loče nad Baškim jezerom

Slovensko prosvetno društvo »Jepa«² v Ločah je priredilo v nedeljo, dne 7. decembra popoldne pristrčno in dobro uspešno miklavževanje. V okusno urejeni in obnovljeni Ročičnikovi dvorani, kjer so obnovo izvedli po načrtu znanega domačega arhitekta Janeza Oswađa, ki si je trajne spomenike svoje ustvarjalnosti postavil že pri mnogih objektih na Koroškem, se je zbralo lepo število domačinov, posebno veliko otrok, ki so ob strani svojih staršev pričakovali prihod Miklavža in njegovega običajnega spremstva.

Po pozdravnih besedah društvenega predsednika Otmarja Simčiča so najprej nastopili najmlajši s poučnimi, deloma tudi šaljivimi prizorčki, kakor »Najlepše na svetu je, če drug drugemu pomagamo«, ali »Zapraviš livi Hanzej«² ter »Na Miklavžev večer«. Prizorčkom so sledile še deklamacije. Pri posrečenih nastopih, ki jih je občinstvo z velikim navdušenjem sprejemalo in nagradilo z živahnim odobravanjem, so sodelovali med drugimi pet- in sedemletni malčki, med temi Margot Simčič, Trudi Štiker in Herbert Inzko.

V nadaljnjem sporedu se je pokazal nestrpnost pričakovani Miklavž. Po uvodnih besedah je poklical posamezne otroke k sebi, jih pohvalil ali pa tudi pograjal. Vse tako, kakor so pač zaslužili in kakor je imel zapisano v svojih bukvah. Vsak otrok je z žarečimi očmi prejel od njega kakšno darilo, kakor so mu pač dopuščale možnosti. Obdarovanje je bilo otrokom v veliko veselje. Ob zaključku so bili udeleženci nagajani še z lepim užitkom, ko je mladinski pevski zbor zapel nekaj ubranih pesmi. Pokazalo se je, da mladinski zbor pod vodstvom Triesnika zelo dobro in lepo napreduje.

Prosvetno društvo »Jepa«² se tem potom prav lepo in iskreno zahvaljuje vsem, ki so na kakršen koli način pripomogli tako lepemu uspehu prireditve. Posebno se zahvaljuje onim, ki so prispevali darila, nadalje vsem mladim, ki so nastopali v prizorih, mladinskemu pevskemu zboru za lepe pesmi. Zahvala velja tudi Ročičnikom, ki so dali dvorano za prireditev brezplačno na razpolago in ne nazadnje tudi Miklavžu in njegovemu spremstvu, kakor tudi vsem udeležencem, ki so pokazali tako živahno zanimanje za prireditve.

Spodnje Vinare

V sredo jutraj je dvaindvajsetletnega Francija Polcerja, p. d. Vazarjevega sina, prizadela huda delovna nesreča. Cepil je drva na stroj. Bil je mrz, zato si je nadel rokavice. Ko je tako marljivo delal, je naenkrat prišel z desno roko v stroj za cepljenje. Stroj ga je zgrabil za palec in mu ga dobesedno odtrgal. Težko ponesrečenega Francija so prepeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec. Nenadna nesreča je seve zelo pretresla tudi domače in srčno sočustvujejo s fantom ter ga tudi pogrešajo kot dragoceno delovno silo. Želimo, da bi v bolnišnici kmalo zacelila skeleča rana.

Odprli so obnovljeno obrtno šolo v Celovcu

Pretekli teden so v Celovcu s primereno slavnostjo izročili obnovljeno državno obrtno šolo svojemu namenu. Med slavnostnimi gosti so bili deželni glavar Wedenig, gradbeni referent mestni svetnik Asenbuer, celovski župan Ausserwinkler z mestnimi svetniki in odborniki, predsednik Delavske in Trgovinske zbornice Greinecker in Prifer, zastopnik prosvetnega ministrstva sekijski šef Cech in škof dr. Köstner. Navzoči so bili tudi vsi učenci pod vodstvom dvornega svetnika dr. Fornare.

Šolo so izgradili v štirih gradbenih obdobjih od leta 1950 ter je ena izmed najmodernejših te vrste v Avstriji. Skupni gradbeni stroški so dosegli 10,3 milijona šilingov.

Pri otvoritvi je deželni glavar Wedenig poudaril v svojem slavnostnem nagovoru velika prizadevanja koroške dežele za izgradnjo šol v zadnjem desetletju. Zvezno obrtno šolo so pozidali s sredstvi države,

celovške mestne občine in dežele. Dejal je, da blaginja kakšne dežele ni samo v zemeljskih zakladih in drugem naravnem bogastvu, temveč tudi v tem, v kolikšni (Nadaljevanje na 8. strani)

KOLENDAR

Petek, 12. december: Maksencij
Sobota, 13. december: Lucija
Nedelja, 14. december: Bertold
Ponedeljek, 15. december: Maksimin
Torek, 16. december: Evzebij
Sreda, 17. december: Lazar
Četrtek, 18. december: Gracijan
Petek, 19. december: Urban
Sobota, 20. december: Evge. i Makarij
Nedelja, 21. december: Tomaž
Ponedeljek, 22. december: Demetrij

Januarja spet pogajanja o šolskem vprašanju

(Nadaljevanje s 1. strani)

dr. Pfeiferja, ki je dejal, naj bi bila slovenščina na šolah prostovoljni predmet, bi pa lahko bila tudi obvezen predmet, vendar na noben način ne učni jezik.

Zelo malo je o tem vprašanju vedel povedati poslanec OVP dr. Toncic, ki je dejal, da v državni pogodbi nikjer ni določila, po katerem bi bila večina prisiljena učiti se jezik manjšine, potem pa je očitno Jugoslaviji, da se vmešava v notranje zadeve Avstrije. Poslanec Harwalik, prav tako OVP, pa je zlasti hvalil Drimmelov osnutek manjšinskega šolskega zakona ter dejal, da bi bil ta zakon lahko vzor vsem drugim državam, ki se bavijo z manjšinskimi vprašanji.

Precej obširno je k temu problemu spregovoril tudi poslanec KPO Fischer. Najprej se je pridružil mnenju socialističnega poslanca Neugebauerja, češ da se bo Avstrija v vprašanju Južne Tirolske znašla v skrajno neoprijetnem položaju, če ne bo najprej vsetransko zadovoljivo rešila manjšinski problem doma. Potem je nakazal razvoj protislovenske gonje na Koroškem, ki je dosegla višek v akciji za odjavo od slovenskega pouka, ter dodal, da je bil pri tem izvažen hud pritisk na starše, kljub temu pa pristojne oblasti niso ukrenile ničesar proti nemško-nacionalnemu rovarjenju.

Besedi o našem vprašanju je bilo torej spet dovolj izrovnorjenih, le dobre volje je bilo čutiti malo, zlasti še, če izjave o manjšinah v Avstriji primerjamo z izjavami o Južni Tirolski. FPÖ-jevski poslanec Stendebach je dejal, da ho treba vprašanje Južne Tirolske prei ali slei nedložiti mednarodnemu forumu, če italijanska vlada ne bo še v zadnji uri pokazala dobri volje. Poslanec Kranebitter (OVP) pa je zahteval za Južno Tirolsko popolno avtonomijo in izjavil, da Južni Tirolci že dvanaest let potrpežljivo čakajo, kdaj bo pariška pogodba po vsebini in namenu

rešena in so prišli do prepričanja, da hoče italijanska vlada določila za zaščito in pomoč Južne Tirolske vedno spet zavlačevati.

Mar nismo bili do enakega prepričanja prisiljeni tudi koroški Slovenci? To še toliko bolj, ker še zdaleka ne uživamo tistih pravic, ki so za Južne Tirolce že pred leti postale dejstvo, marveč imamo vtis, da nam hočejo vzeti še tisto trohico enakopravnosti, ki nam je bila priznana na podlagi težkih izkušenj zadnjih desetletij in je kazalo, da se bo tudi na Koroškem krenilo na novo pot manjšinske politike. Zlasti pa je treba v zvezi z razpravami o manjšinskem vprašanju poudariti eno: Rešitev, ki bi šla mimo in preko prizadete manjšine, ne more biti pravična in zadovoljiva!

Odprli so obnovljeno obrtno šolo v Celovcu

(Nadaljevanje s 4. strani)

meri ljudstvo strnjuje svoje umske moči in uveljavlja svoje duševne sposobnosti.

V letih 1948 do decembra 1958 so zgradili 56 osnovnih, glavnih in posebnih šol s stroški 137,3 milijona šilingov. Za že obstoječe šole so v istem časovnem razdobju potrošili 2,5 milijona šilingov za izgradnje, pregradnje in prigradnje, za popravila šol pa okoli 5 milijonov šilingov. Od leta 1950 do leta 1957 je stanje glavnih šol naraslo od 47 na 62, to je za 32 odstotkov.

Obnovljena obrtna šola je v času tehniškega napredka brez dvoma zelo koristna ustanova. Pospeševanje takšnega učnega zavoda pomeni tudi pospeševanje gospodarstva in je pogoj za napredek in razvoj tehnizacije v deželi.

Vsega priznanja vredno je prizadevanje dežele za gradnjo osnovnih in glavnih šol. Ta skrb in prizadevnost deželne

Koper je postal pomembna pomorska luka

Veliko delovno zmago so slavili preteklo nedeljo v Kopru, ko so svečano predali v promet novo tovarno luko, v kateri bodo lahko pristajale tudi prekoceanske ladje. Kot prva ladja je pristala 10-tisoč tonska ladja »Gorica«. Novo pristanišče je izrednega gospodarskega pomena ne samo za koprsko področje, marveč tudi za gospodarstvo Slovenije in vse države. Novo pristanišče je še tem večjega pomena, ker bo močno razbremenilo

reško luko, ima pa to prednost, da je s prekrasno novo cesto povezano z zaledjem. Pristanišče pomeni veliko prelomnico za Koper, ki se industrijsko močno razvija in se s to novo pridobitvijo uvršča med pomorska pristanišča, ki povezuje svetovne trgovske poti. S tem pa je tudi Slovenija dobila svoje prvo pomorsko pristanišče, ki zmoro sprejemati tudi prekoceanske ladje.

Celovec bo dobil najmodernejši športni stadion na Koroškem

Ker je bila za razširitev celovškega velesejmišča in za izgradnjo največje mestne in velesejske hale potrebna vključitev dosedanjega mestnega športnega igrišča ob Rosentalerstrasse, je mesto pravzaprav izgubilo torišče za športno udeleževanje. Vendar pa so izgubo takoi nadoknadili in pretekli petek že začeli z gradnjo najmodernejšega športnega stadiona v Otočah (Waidmannsdorf) pri Celovcu.

Pod športno napravo spada med drugim 105 m dolg in 71 m širok športni stadion, 6-tirno 400 m dolgo tekališče, 110 m dolgo tekališče z zaprekami, posebno 90 m dolgo in 60 m široko igrišče za športne vaje in drugo. Ob glavnem stadionu bodo zgradili posebno tribuno s 1000 sedeži. Ob tej bodo stranišča, lokal za prodajo vstopnic, posebni prostori za policijo, radio in druge potrebe. Nasproti tej tribuni pa bo zgrajena tribuna za 5000 stojišč.

V celotno športno napravo bo vključeno tudi posebno dvonadstropno klubsko poslopje v katerem bodo pisarne, klubski prostori, kantina, pršne kopeli, prostori za preoblečenje, sobe za sodnike, sanitarne naprave ter stanovanje za skrbnika športne naprave. Pred poslopjem bo parkirni prostor za 40 avtomobilov.

Stroški za izgradnjo športne naprave, ki zavzema skupno 51.000 kvadratnih metrov površine, in za izgradnjo dovoznih cest in poti — brez klubskega poslopja — bodo predvidoma znašali 6,7 milijona šilingov. Med nosilci gradbenih stroškov je celovška mestna občina. 1 milijon šilingov prispevajo razne športne ustanove, 2,5 milijona šilingov deželna vlada. Precejšen del pa prispeva tudi Koroški velesejem, ki je za odkup prejšnjega športnega igrišča plačal znatno vsoto. Predvideno je, da bo celotna športna naprava dograjena in urejena do prihodnje jeseni.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Zveneče razno — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 15.45 Iz književnosti — 17.55 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

Slovenske oddaje:

Nedelja, 21. december: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 22. december: 14.00 Poročila, objave. Kdo ve? — 18.40 Za ženo in družino.

Sobota, 13. december:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Z vseh dolin zveni — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Vesele melodije — 20.30 Mala večerna melodija — 21.00 Quiz za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 11.00 Narodne pesmi in melodije — 14.45 Tehnični pregled — 15.00 Mladinski koncert — 16.00 60 let dunajske Ljudske opere — 21.00 Operetni koncert.

Nedelja, 14. december:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 12.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Obalni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Glasba ob petih — 19.00 Športna poročila — 20.10 Berlin in njegovo dekle.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.05 Leto v pesmi — december — 11.00 Orkestralni koncert — 15.00 Operetni zvoki — 20.00 Nazaj v naše valove.

Ponedeljek, 15. december:

I. program: 8.45 Zapisniki iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 16.00 Melodija-harmonija-ritem — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Mladina in film — 18.40 Zbori pred mikrofonom (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 21.00 Čar melodije.

RADIO PROGRAM

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 16.30 Avstrijska zabavna glasba — 17.15 Znanje za vse — 19.30 V počastitev Haydna.

Torek, 16. december:

I. program: 8.45 Domači zdravnik — 14.00 Poročila, objave. Rdeče-rumeno-zeleno (slov.) — 16.00 Godba na pihala — 17.10 Fifty-fifty — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.15 Verdi: „Don Carlos“, opera.

II. program: 8.25 Zabavna glasba — 16.00 Oddaja za žene — 17.55 Glasba za delopust — 20.00 Dunajski bonbončki — 21.00 Štirje proti štirim.

Sreda, 17. december:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo (slov.) — 16.30 Knjige za božično mizo — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Življenje polno glasbe: Kurt Edelhagen — 21.20 Vroče železo.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 15.30 Tekmovanje malih ansamblov — 16.30 Dunajske melodije — 17.55 Za zabavo — 19.30 „Fanny“, slušna igra — 21.00 Igra orkester deželnega teatra v Linzu.

Četrtek, 18. december:

I. program: 8.45 Avstrijci v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Morda vas bo zanimalo: Čudeži narave (slov.) — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.10 XY vse ve — 18.30 Mladina v poklicu — 18.40 Oddaja za kmete — 20.15 O koroški domovinski pesmi — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 9.35 Poznana dela velikih mojstrov — 16.00 Oddaja za žene — 17.55 Glasba za delopust — 20.00 Potujoča ljudstva — 21.00 Serenada.

Petek, 19. december:

I. program: 8.45 Iz radijske beleznice — 14.00 Poročila, objave. Ob 100-letnici rojstva G. Puccinija (slov.) — 17.10 Popoldanski koncert — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 „Mi smo sredi operacije“, radijska igra — 22.10 Zaljubljene melodije.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba razveseljuje — 19.30 Evropski ljudski plesi — 19.45 Za ljubitelje gora — 20.00 Operetne melodije — 21.15 Lepe melodije, lepi glasovi.

Sobota, 20. december:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.15 Star adventni občaj — 20.15 Večerni koncert — 21.00 Quiz za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Zabavna oddaja — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 18.10 Vesele melodije — 19.35 Operni koncert — 21.00 Iz operet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 13. december:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Mladina poje — 9.30 Pozdrav iz Berna — 10.10 Iz opernega sveta — 11.20 S popevkami po svetu — 12.15 Kmečka univerza — 12.40 Izpod zelenega Pohorja — 13.50 Slovenske narodne — 14.30 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Popevke se vrstijo — 17.40 Španija v pesmi in plesu — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Pokaži, kaj znaš — 21.00 Zabavni zvoki.

Nedelja, 14. december:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 8.00 Kuret: „Obuti maček“, igra — 9.00 Zabavna matinea — 10.00 Še pomnite, tovariši... — 10.30 Po domače — 11.00 Iz življenja in dela Roberta Schumanna — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.25 Prijetni zvoki — 16.30 Zbori in samospeli Danila Bučarja — 17.30 „Minuta pred dvanaisto“, igra — 18.22 Mali zabavni anambli — 20.00 Triumph variete — 21.00 „Pikova dama“, pre-rez opere.

Ponedeljek, 15. december:

5.00 Za dobro voljo — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Trio Oscar Peterson z godali — 9.00 Pisani zvoki z Dravskega polja — 9.40 Španski glasbeni akvareli — 10.10 Simfonični koncert — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisana vrsta slovenskih narodnih — 12.45 V dvočetrtinskem taktu — 14.35 Bučar: Belokranjske pisanice — 20.00 Revija zabavne glasbe — 20.45 Kulturna tribuna.

Torek, 16. december:

5.00 Pisan jutranji spored — 8.05 Nastopajo Beneški fantje in Vokalni kvintet —

9.00 Iz opernega sveta — 10.10 Ritmična harmonika — 10.30 Popevke na tekočem traku — 10.45 Za dom in ženo — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmečka univerza — 14.00 Plesoče tipke — 14.15 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.30 Voščila — 16.10 Za glasbene ljubitelje — 18.00 Družinski pogovori — 20.30 Cankar: „Polikarp“, igra.

Sreda, 17. december:

5.00 Za jutranji pozdrav — 8.05 Simfonična matinea — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Iz filmov in glasbenih revij — 10.30 Iz zabavnega albuma — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Od arije do arie — 15.40 Novost na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Ob stoletnici Puccinijevega rojstva.

Četrtek, 18. december:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Stevan Mokranjac: VI. rukovet — 9.00 Odprimo glasbeni atlas — 10.10 Odlomki iz oper — 11.30 Za cicibane — 12.15 Kmečka univerza — 12.25 Popevke se vrstijo — 14.15 Turistična oddaja — 14.30 Voščila — 16.00 Zabavna glasba — 18.15 Melodije iz filma „Kralj in jaz“ — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Ptica v zenici sonca.

Petek, 19. december:

5.00 Dobro jutro — 8.40 Triumph variete (ponovitev) — 11.00 Za dom in ženo — 11.10 Priljubljene popevke — 11.40 Poje Ljubljanski oktet — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Veseli planšarji — 12.40 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 13.30 Šopek narodnih — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Iz Puccinijeve spominske knjige — 17.25 Moderni ritmi — 18.00 Radijski leksikon — 18.10 Umetne in narodne pesmi — 20.30 Iz koncertne literature.

Sobota, 20. december:

5.00 Pisan jutranji spored — 8.05 Mladina poje — 8.45 Napevi iz Portorica — 10.10 Pesmi raznih ljudstev — 11.00 Veliki zborovski prizori — 12.15 Kmečka univerza — 12.40 Napevi izpod zelenega Pohorja — 14.01 Zbrane melodije — 14.30 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 17.25 Avsenikov kvintet igra — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Zabavni zvoki.